

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΜΣ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
Ειδίκευση: Πολιτισμική Αγωγή

Μέθοδοι ποιοτικής έρευνας

Ελένη Αν. Ζενάκου, Ph. D.

Καλλιθέα, 23/04/2024

Ερωτήματα @Εισήγηση

- ✓ Γενικά @μέθοδοι ποιοτικής έρευνας
- ✓ Τα χαρακτηριστικά @ποιοτική έρευνα
- ✓ Επιστημονικά παραδείγματα & προσεγγίσεις @ κοινωνική έρευνα
- ✓ Τα είδη της ποιοτικής έρευνας
- ✓ Συμμετοχική παρατήρηση
- ✓ Ομάδες εστίασης
- ✓ Τα χαρακτηριστικά των ομάδων εστίασης
- ✓ Σχηματισμός μιας ομάδας εστίασης
- ✓ Η προσωπική συνέντευξη
- ✓ Ανάλυση αρχειακού υλικού
- ✓ Ανάλυση περιεχομένου
- ✓ Μελέτη περίπτωσης

Γενικά @μέθοδοι ποιοτικής έρευνας

- ✓ Ένα σύνολο ερμηνευτικών και διερευνητικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται σε διάφορες επιστήμες για
 - ✓ να περιγράψουν,
 - ✓ να αποκωδικοποιήσουν,
 - ✓ να μεταφράσουν και
 - ✓ να αποδώσουν κάποιο νόημα σε ένα φαινόμενο.
- ✓ Οι ποιοτικές μέθοδοι **δεν μετρούν** τις συχνότητες και τα ποσοστά εμφάνισης των φαινομένων, αλλά **εξηγούν** και **αναλύουν** τους λόγους εμφάνισης των φαινομένων αυτών.
- ✓ Μπορούν να χρησιμοποιηθούν **μόνες** τους, **αυτοδύναμα**, ή **σε συνδυασμό με ποσοτικές μεθόδους**.

Τα χαρακτηριστικά @ποιοτική έρευνα (1)

- ✓ Δεν πραγματεύεται και δεν μελετά τα φαινόμενα με χρήση αριθμητικών μετρήσεων.
- ✓ Όπου χρειάζεται να χρησιμοποιηθούν ερωτηματολόγια, χρησιμοποιούνται μη δομημένα ερωτηματολόγια.
- ✓ Μελετά μικρό αριθμό ερωτώμενων ή παρατηρούμενων ατόμων.
- ✓ Έχει δυναμικό χαρακτήρα κατά την εξέλιξή της.
- ✓ Δεν προϋποθέτει την ύπαρξη σχέσεων αιτίου - αποτελέσματος, αλλά τέτοιες σχέσεις αναδύονται από τα ευρήματά της.
- ✓ Προσαρμόζεται εύκολα στις ανάγκες του ερευνητικού έργου .
- ✓ Επιτρέπει την ανάλυση και κατανόηση των αιτίων σε φαινόμενα αλλαγής καταστάσεων.

Τα χαρακτηριστικά @ποιοτική έρευνα (2)

- ✓ Πραγματοποιείται στους **φυσικούς χώρους** που συμβαίνει το υπό μελέτη φαινόμενο.
- ✓ Προσφέρει μια **ολιστική θεώρηση** & ερμηνεία του φαινομένου που μελετά.
- ✓ Το χαρακτηριστικό της **υποκειμενικότητας**.
- ✓ Χαρακτηρίζεται από την **αλληλεπίδραση** ερευνητή/-τριας – ερευνούμενου/-ης.
- ✓ Τα ευρήματα της ποιοτικής έρευνας **δύσκολα γενικεύονται**.

Βασικά @ερωτήματα (1)

1. Αναλύει η εργασία ένα σημαντικό πρόβλημα, το οποίο και περιγράφεται από ένα *ξεκάθαρο και απόλυτα κατανοητό ερώτημα*;
2. Έχει νόημα να πραγματοποιηθεί *μια προσέγγιση* που κάνει *χρήση ποιοτικών μεθόδων*;
3. Πώς *επιλέγεται το κοινωνικό πλαίσιο* και *οι ερωτώμενοι/-ες* που συμμετέχουν στην έρευνα;
4. Ποια είναι η *αντιμετώπιση του φαινομένου* από τον/την ερευνητή/-τρια και πώς αυτό *λαμβάνεται υπόψη* στη διεξαγωγή της έρευνας και την εξαγωγή συμπερασμάτων;
5. Ποιες *μεθόδους* χρησιμοποιεί ο/η ερευνητής/-τρια για να *συλλέξει τα δεδομένα* της έρευνας – περιγράφονται με αρκετή ακρίβεια;

Βασικά @ερωτήματα (2)

6. Ποιες *μεθόδους* χρησιμοποιεί ο/η ερευνητής/-τρια για να *αναλύσει τα δεδομένα*;
7. Είναι τα *ευρήματα αξιόπιστα* και –αν ναι– είναι και σημαντικά;
8. Ποια είναι τα *συμπεράσματα της έρευνας*; Συνάγονται από τα ευρήματα της έρευνας;
9. Τα *ευρήματα* της έρευνας είναι *γενικεύσιμα* σε άλλα κοινωνικά πλαίσια;

Γιατί; @ποιοτική έρευνα

- *Δεν μπορούμε να κάνουμε ποσοτική έρευνα.*
- Κάνουμε ποιοτική έρευνα *πριν από μια ποσοτική έρευνα*
- Κάνουμε ποιοτική έρευνα *μετά από μια ποσοτική έρευνα.*
- Τα **θέματα** που μας ενδιαφέρουν ερευνώνται *μόνο με ποιοτική έρευνα.*
- Μας ενδιαφέρει να δούμε **ολόκληρη την κοινωνική διαδικασία** και όχι να μετρήσουμε κάποιους δείκτες.
- Δεν γνωρίζουμε από τη αρχή ακριβώς *σε ποιο εύρος* μπορεί να επεκταθεί η έρευνα μας.
- Δεν θέλουμε να επηρεάσουμε *την ανταπόκριση* των ερευνούμενων.
- Θέλουμε να πάρουμε *σε βάθος πληροφορίες.*
- Τα άτομα που ερευνάμε είναι λίγα ή/και κατέχουν σπάνια θέση ή γνωρίζουν εξειδικευμένες ή σπάνιες πληροφορίες,

Επιστημονικά παραδείγματα & προσεγγίσεις @κοινωνική έρευνα

- ✓ Η **εθνογραφία** είναι μια μελέτη που στηρίζεται στην **ακριβή περιγραφή** και όχι τόσο στην ερμηνεία.
- ✓ Η **εθνομεθοδολογία** ως προσέγγιση, δίνει σημασία στην **αναζήτηση** των **λανθανουσών ή μη διατυπωμένων-άρρητων κανόνων** και διαδικασιών, που διαμορφώνουν τις συνθήκες λειτουργίας μιας κοινωνικής ομάδας.
- ✓ Η **Θεσμική Εθνογραφία** είναι κι αυτή μια εθνογραφική προσέγγιση. Δίνει σημασία στις **σχέσεις εξουσίας** που υπάρχουν. Ακολουθώντας αρχικά μια καθαρά εθνογραφική προσέγγιση, περιγράφει μια κατάσταση χρησιμοποιώντας **συμμετοχική παρατήρηση, συνεντεύξεις ή μελέτη αρχειακού υλικού**.
- ✓ Η **Εμπειρικά Θεμελιωμένη Θεωρία** ίσως είναι η μόνη προσέγγιση κατά την οποία ο/η ερευνητής/-τρια αρχίζει την ποιοτική έρευνα χωρίς προηγούμενη γνώση του φαινομένου.
 - ✓ Ο/Η ερευνητής/-τρια εισέρχεται στο πεδίο κάνοντας παρατηρήσεις και προσπαθώντας βάσει αυτών να διαμορφώνει μια θεωρία και κανόνες. Ακολουθεί μια εθνογραφική και μαζί θετικιστική προσέγγιση.

Είδη @ποιοτική έρευνα

- ✓ Συμμετοχική παρατήρηση (participant observation)
- ✓ Ομάδες εστίασης (focus groups)
- ✓ Προσωπική συνέντευξη σε βάθος (personal in-depth interview)
- ✓ Ανάλυση κειμένων - αρχειακού υλικού (analysis of documentation)
- ✓ Ανάλυση περιεχομένου (content analysis)
- ✓ Η μελέτη περίπτωσης (case study).

Συμμετοχική @παρατήρηση

- ✓ Ο/Η ερευνητής/-τρια παρατηρεί τα φαινόμενα, τις διαδικασίες και τις αλληλεπιδράσεις που συμβαίνουν στο πλαίσιο μιας ομάδας.
- ✓ Ο ρόλος του/της ερευνητή/-τριας κατά την έρευνα με συμμετοχική παρατήρηση μπορεί να χωριστεί σε τέσσερις κατηγορίες:
 - Ο/Η πλήρως συμμετέχων/-ουσα ερευνητής/-τρια
 - Ο/Η συμμετέχων/-ουσα ως παρατηρητής /-τρια
 - Ο/Η παρατηρητής/-τρια ως συμμετέχων/-ουσα
 - Ο/Η πλήρως παρατηρητής/-τρια

Χαρακτηριστικά

- ✓ Υποκειμενικότητα
- ✓ Ταυτότητα και συμμετοχή του/της ερευνητή/-τριας
- ✓ Τριγωνοποίηση

Ο ρόλος @πληροφορητές/-τριες

- ✓ Άτομα της υπό μελέτη κοινωνικής ομάδας που **γνωρίζουν τα θέματα και τις διαδικασίες**, και που μπορούν και θέλουν να δώσουν πληροφορίες αλλά και να **φέρουν σε επαφή** τον/την ερευνητή/-τρια με μέλη της ομάδας.
- ✓ Πέρα από τη συλλογή δεδομένων από την παρατήρηση, ο/η ερευνητής/-τρια μπορεί να **συλλέξει πληροφορίες** από τους/τις πληροφορητές/-τριες, να **διεξάγει συνεντεύξεις** με αυτούς/-ές, ή να επιλέξει να εμβαθύνει και να παρατηρήσει τις διαδικασίες της ομάδας με τη βοήθεια των πληροφορητών/-τριών.
- ✓ Ο/Η ερευνητής/-τρια μπορεί **παράλληλα με την έρευνα συμμετοχικής παρατήρησης να κάνει συνεντεύξεις σε βάθος**. Οι συνεντεύξεις γίνονται με τους/τις πληροφορητές/-τριες ή με τα άτομα που υποδεικνύονται από αυτούς/-ές, που τη σειρά τους γίνονται κι εκείνοι/-ες πληροφορητές/-τριες.

Στάδια @επεξεργασία

- Ο/Η ερευνητής/-τρια καταγράφει σε **σημειώσεις** και σε ξεχωριστά κεφάλαια τα **δεδομένα της έρευνάς** του/της
 - περιγραφικά στοιχεία της έρευνας όπου μεταφέρονται όσο το δυνατό αναλλοίωτα γίνεται τα στοιχεία, **καθημερινά** αμέσως μετά την απομάκρυνση από την παρατήρηση της ομάδας.
- Ο/Η ερευνητής/-τρια **επεξεργάζεται τα στοιχεία** αυτά και καταλήγει σε **συμπερασματικές παρατηρήσεις** που έχουν να κάνουν με κατηγοριοποιήσεις των στοιχείων.
- Εξάγει συμπεράσματα και επιχειρεί μια **απόπειρα θεωρητικής θεμελίωσης των κανόνων** που έχει παρατηρήσει ότι υφίστανται και προσδιορίζουν τις δραστηριότητες, τις συμπεριφορές και τις αλληλεπιδράσεις των μελών της υπό μελέτη ομάδας.

Περιορισμοί

- Ως προς τη δυνατότητα *γενίκευσης των συμπερασμάτων* της τα ευρήματα της έρευνας αφορούν τη συγκεκριμένη ομάδα στο συγκεκριμένο πλαίσιο και συνθήκες.
- Υπεισέρχεται η *υποκειμενική οπτική* του/της ερευνητή/-τριας ως φορέας δικών του/της απόψεων μπορεί να *μεταφέρει δικές του/της εκδοχές* και ερμηνείες στην αναπαράσταση του φαινομένου.
- Στο πρόβλημα ελέγχου της *αξιοπιστίας* και της *εγκυρότητας της μεθόδου* βοηθούν η εμπειρία και η βιβλιογραφική ενημέρωση του/της ερευνητή/-τριας, η καλά σχεδιασμένη έρευνα και επιλογή της ομάδας, οι προσεκτικές κινήσεις του/της μέσα στην ομάδα και η προσεκτική μεταφορά των διαδικασιών και ερμηνεία τους από τον/τη συγγραφέα-ερευνητή/-τρια.
- Η τεχνική της τριγωνοποίησης, με διασταύρωση των ευρημάτων με άλλα υφιστάμενα στοιχεία, βοηθά στην εξαγωγή ορθών συμπερασμάτων.

Ομάδες @εστίαση

- ✓ Χρησιμοποιούνται για να μελετήσουν σε βάθος και μέσω της συζήτησης και «**παράλληλων συνεντεύξεων**» ένα πεδίο που ενδιαφέρει τον/την ερευνητή /-τρια ή τον/την ειδικό στο μάρκετινγκ, τον/την σύμβουλο κ.ά.
- ✓ Το μέγεθος των ομάδων εστίασης κυμαίνεται από 4 έως 12 άτομα με καταλληλότερο το μέγεθος ανάμεσα σε 7 και 10 άτομα.
- ✓ Συχνά σε μια μελέτη με χρήση ομάδων εστίασης σχηματίζονται και μελετούνται πολλές ομάδες και εξάγονται συμπεράσματα συγκριτικά από όλες.
- ✓ Οι ομάδες σχηματίζονται από άτομα με ομοειδή χαρακτηριστικά που αφορούν το σκοπό της έρευνας.

Πλεονεκτήματα @ομάδες εστίασης

1. Δίνουν έμφαση στην κοινωνική συμπεριφορά των ατόμων.
2. Ο/Η συντονιστής/-στρια μπορεί να υποβοηθήσει την απάντηση ερωτήσεων.
3. Χαρακτηρίζονται από υψηλή φαινομενική εγκυρότητα.
4. Έχουν χαμηλό κόστος.
5. Μπορούν να πραγματοποιούνται γρήγορα.
6. Πραγματοποιούνται σε μεγαλύτερα δείγματα από άλλες ποιοτικές μεθόδους.

Μειονεκτήματα @ομάδες εστίασης

1. Προσφέρουν λιγότερο έλεγχο απ' όσο προσφέρουν οι συνεντεύξεις σε βάθος.
2. Η ανάλυση των δεδομένων τους είναι δύσκολη.
3. Οι ομάδες μπορούν να διαφέρουν σημαντικά η μία από την άλλη.
4. Μερικές φορές είναι δύσκολο να συναθροιστούν οι ομάδες.
5. Οι συζητήσεις πρέπει να πραγματοποιούνται σε περιβάλλον κατάλληλο γι' αυτόν το σκοπό.

Σχηματισμός @μια ομάδα εστίασης

1. Για ποιο λόγο θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μια τέτοια έρευνα;
2. Τι είδους πληροφορίες θα παραχθούν;
3. Τι είδους πληροφορίες έχουν σημασία;
4. Πώς θα χρησιμοποιηθούν οι πληροφορίες αυτές;
5. Για ποιον/ποια προορίζονται αυτές οι πληροφορίες;

Ομάδες @εστίαση

Οι ομάδες εστίασης χρησιμοποιούνται όταν

- ✓ χρειάζεται να πραγματοποιηθεί **διερευνητική μελέτη** για την κατανόηση ενός φαινομένου.
- ✓ πρέπει να διερευνηθούν **σύνθετοι παράγοντες** που έχουν να κάνουν με τη συμπεριφορά ή τα κίνητρα των ανθρώπων.
- ✓ χρειάζεται να αντληθούν **ιδέες από τις ομάδες**, που στη συνέχεια θα χρησιμοποιηθούν σε άλλες έρευνες.
- ✓ οι **απαντήσεις σε ανοιχτές ερωτήσεις** είναι πολύ σημαντικές για την έρευνα.

Ομάδες @εστίαση

Οι ομάδες εστίασης ΔΕΝ χρησιμοποιούνται όταν

- ✓ υπάρχει **μεγάλη συναισθηματική φόρτιση** των ατόμων μέσα στην υπό δημιουργία ομάδα και ο σχηματισμός της επιτείνει τα πράγματα.
- ✓ Ο/Η ερευνητής/-τρια έχει **συγκεκριμένη άποψη** και μακροχρόνιο έλεγχο πάνω στο θέμα που διερευνάται.
- ✓ Είναι προτιμότερο να χρησιμοποιηθούν **στατιστικές τεχνικές**.
- ✓ Υπάρχουν **καλύτερες ή οικονομικότερες μέθοδοι**.
- ✓ Ο/Η ερευνητής/-τρια **δεν μπορεί να διασφαλίσει την ανωνυμία** και την εμπιστευτικότητα των εκφρασμένων απόψεων μέσα στην ομάδα.

Η προσωπική @συνέντευξη

- ✓ Η προσωπική συνέντευξη είναι **χρήσιμη** όταν
- 1. Ενδιαφέρει η **σημασία κάποιων φαινομένων** για τους/τις ερωτώμενους/-ες
- 2. Ενδιαφέρει να μελετηθούν **συγκριτικά και συνολικά οι απόψεις** των μελών μιας ομάδας, οργανισμού, κ.ά.
- 3. Χρειάζεται μια **διερευνητική μελέτη** για να εντοπιστούν τα σημεία που πρέπει να θιγούν ώστε αργότερα να συγκροτηθεί μια ποσοτική έρευνα με ερωτηματολόγιο.
- 4. Χρειάζεται μια ποιοτική μέθοδος για **να διερευνήσει και να εξηγήσει τα ευρήματα μιας ποσοτικής έρευνας που προηγήθηκε.**

Βήματα @διεξαγωγή συνέντευξης

- ✓ Ορισμός του προς διερεύνηση θέματος
- ✓ Δημιουργία οδηγιών για τη διεξαγωγή της συνέντευξης
- ✓ Εξεύρεση των ερωτώμενων
- ✓ Πραγματοποίηση των συνεντεύξεων

Προσωπική @συνέντευξη

- ✓ Η προσωπική συνέντευξη έχει σκοπό να συγκεντρώσει *απόψεις*, αλλά και *πληροφορίες* για το πώς λειτουργεί ένας οργανισμός ή μια κοινωνική ομάδα, πληροφορίες ιστορικές.
- ✓ Μπορεί να αποτελέσει τη μέθοδο για την *σε βάθος διερεύνηση* ενός ζητήματος, αλλά και να αποτελέσει τη μέθοδο άντλησης γνώσης για *εξειδικευμένα θέματα* από άτομα που κατέχουν κάποια ιδιαίτερη θέση όπως περιγράφηκε προηγουμένως.
- ✓ Η ανάλυση και αναφορά των στοιχείων της προσωπικής συνέντευξης είναι *ανάλογη* με αυτήν που κάνουμε για τις *ομάδες εστίασης*.

Ανάλυση @αρχειακού υλικού

- Δύο πολύ σημαντικά σημεία είναι η εγκυρότητα και η καταλληλότητα των πηγών και η ορθότητα των αναλύσεων.
- Ο/Η ερευνητής/-τρια καλείται να εφαρμόσει ένα ερμηνευτικό σχήμα που γενικά περιγράφεται από τα εξής βήματα:
 1. Κατανόηση του νοήματος των κειμένων.
 2. Εντοπισμός πεδίων και θεμάτων έρευνας.
 3. Εντοπισμός ομάδων και θεμάτων έρευνας.
 4. Αποσαφήνιση και διασταύρωση των στοιχείων με χρήση της τεχνικής της τριγωνοποίησης.
 5. Έλεγχος της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας των στοιχείων.
 6. Επαναπροσδιορισμός του πλαισίου στο οποίο πρέπει να αναλυθούν τα στοιχεία.
 7. Επιλογή και χρήση αντιπροσωπευτικών περιπτώσεων για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Σημεία @προσοχή

- Ο ερευνητής του αρχειακού υλικού θα πρέπει να εντρυφήσει στο υλικό του και να κατανοήσει δύο πράγματα: το νόημα των κειμένων και τις μεταξύ τους συνδέσεις αλλά και το ότι τα στοιχεία που μελετά περιγράφουν ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, όχι απαραίτητα γενικεύσιμο.
- Ο έλεγχος για την αξιοπιστία και την εγκυρότητα μπορεί να βοηθηθεί από τη συνδρομή άλλων ερευνητών, που αφού εκπαιδευτούν στην ερμηνευτική μέθοδο που χρησιμοποίησε ο πρώτος ερευνητής, θα κληθούν να επαναλάβουν τη διαδικασία και να βρουν το ίδιο αποτέλεσμα ή να εντοπίζουν τις διαφοροποιήσεις και τις αιτίες που οδήγησαν σ' αυτές.
- Τέλος ο ερευνητής επαναπροσδιορίζει με βάση όλα τα στοιχεία που έχει στα χέρια του, το υλικό του και επιλέγει δειγματοληπτικά τα σημαντικά εκείνα τμήματα που θα κάνουν εφικτή την ανάλυση και την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Βασικά βήματα @ανάλυση αρχειακού υλικού

1. Αποκτά πρόσβαση στο υλικό.
2. Ελέγχει την αυθεντικότητά του.
3. Ατονεί και εμβαθύνει στο υλικό.
4. Αναλύει το υλικό.
5. Χρησιμοποιεί το υλικό για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Ανάλυση @περιεχόμενο

- ✓ Μη αντιδραστική ή διακριτική μέθοδος.
- ✓ Γραπτά κείμενα, εφημερίδες, ηχογραφημένα ντοκουμέντα, πολιτικά κείμενα και πολιτικοί λόγοι, κείμενα γραπτών εξετάσεων, απαντήσεις σε ανοιχτές ερωτήσεις ερωτηματολογίων, κείμενα που προέρχονται από ανάλυση δεδομένων ποιοτικών ερευνών (για παράδειγμα από συνεντεύξεις ή ομάδες εστίασης), καθώς και πληροφορίες που παρέχονται σε ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο, κ.ά.

Στάδια @υλοποίηση

- Η ανάλυση περιεχομένου αποτελεί μέρος ενός τρίπτυχου μεθόδων: α) ανάλυση περιεχομένου, β) θεματική ανάλυση, γ) σημειωτική ανάλυση.
- Για να υλοποιηθεί η ανάλυση περιεχομένου, θα πρέπει ο ερευνητής να προχωρήσει με βάση τα εξής βήματα:
 1. Απόφαση για τη χρήση συγκεκριμένων κατηγοριών.
 2. Επιλογή δείγματος.
 3. Επιλογή της χρονικής περιόδου για την εφαρμογή της δειγματοληψίας.
 4. Απόφαση για το πλήθος των γεγονότων που θα παρατηρηθούν, των θεμάτων που θα διαβαστούν, κ.ά.
 5. Συστηματική καταγραφή των παρατηρήσεων.

Σκοπός @ανάλυση περιεχομένου

1. Να παραγάγει περιγραφική πληροφορία.
2. Να ελέγξει και να επαληθεύσει ευρήματα άλλων ποιοτικών ερευνών.

Χρησιμοποιείται λόγω του σχετικά μικρού κόστους της, για να ελέγξει την επαναληψιμότητα και άρα την ορθότητα των εξαγόμενων συμπερασμάτων άλλων διαφορετικών μεθόδων.

3. Να ελέγξει υποθέσεις, να ανιχνεύσει συσχετίσεις και να ελέγξει την εφαρμογή συγκεκριμένων θεωριών.

Υλοποίηση @ανάλυση περιεχομένου

- Η επιλογή μονάδας καταγραφής ή ανάλυσης.
- Η δημιουργία κατηγοριών
- Το σύστημα κωδικοποίησης
- Δειγματοληψία
- Συχνά ο ερευνητής κάνει την κωδικοποίηση σε στάδια. Ξεκινά με γενικές κατηγορίες και «μαθαίνοντας» - αποκτώντας γνώση και εμπειρία από τη χρήση των δεδομένων του και τα νέα χαρακτηριστικά που ανιχνεύονται, εισάγει και νέες κατηγορίες κωδικοποίησης.
- Για να τεκμηριωθεί η αξιοπιστία της ανάλυσης περιεχομένου, συνήθως χρησιμοποιούμε τη μέθοδο της αξιοπιστίας-συμφωνίας δύο χρηστών.

Μελέτη περίπτωσης

- ✓ Στρατηγική έρευνας που υλοποιείται με χρήση *συνδυασμού μεθόδων*.
- ✓ Η μελέτη περίπτωσης αφορά **μία περίπτωση** που την αναλύει διεξοδικά.
- ✓ Η **Διευρυμένη Περιπτωσιολογική Μέθοδος**
 - ✓ ελέγχονται θεωρίες και συμπεράσματα που πιθανότατα έχουν προκύψει από μελέτες περίπτωσης,
 - ✓ με τη χρήση παρατηρήσεων από άλλες μελέτες περίπτωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ζαφειρόπουλος, Κ. (2015). *Πως γίνεται μία επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών* (2η έκδοση). Αθήνα: Κριτική.

Παρασκευόπουλος, Ι. Ν. (1993). *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας*. Τόμος Α΄. Αθήνα: Αυτοέκδοση.